

Wat voor leraar wil je zijn?

In gesprek over praktijkervaringen

Rudolf Kampers

Op het moment dat je onderbroken wordt in je plannen en verwachtingen, word je geconfronteerd met de vraag wat voor leraar je wil zijn. Hoe kun je zulke momenten samen onderzoeken? Door met elkaar in een verdiepend gesprek op één concrete ervaring te focussen. Wat gebeurt er precies? Welke gedachten, gevoelens en verlangens spelen er? Zo vertragen we en openen nieuwe perspectieven op de onderwijspraktijk.

De verschillende fasen van een pedagogisch gesprek zal ik illustreren met citaten van deelnemers, pabostudenten van de Thomas More.

Fase 1: introductie gespreksleider en beknopt delen van ervaringsverhalen

Eerst licht ik de gespreksregels toe en daarna vraag ik: *Wat maak je mee in je onderwijspraktijk? Kun je over één situatie wat meer vertellen?*

De studenten halen een ervaring uit hun stagepraktijk op en gaan voor zichzelf na waar ze toen waren, met wie en wat ze toen dachten, voelden en wilden. Vervolgens vertellen ze elk kort hun verhaal.

Alice: *Ik liep vorig jaar stage in groep zes, en een leerling zei tijdens het dictee: 'Ik ga het niet opschrijven'. Ik vroeg hem wat er aan de hand was en hoe ik hem kon helpen. Er kwam niets uit hem en ik voelde me machteloos.*

Bas: *Bij een kringactiviteit met de kleuters zat een jongetje dat voor zijn beurt praatte. Hij bewoog veel en stond zomaar op om door de klas te lopen. Ik vond het lastig, ook omdat er nog vier andere drukke kinderen in de kring zaten.*

Cynthia: *Vorig jaar moest ik 's middags invallen in groep zeven. Toen ik binnenkwam zat een jongen druk*

te trommelen op de tafel. Hij probeerde direct de grens op te zoeken. Ik pakte mijn gitaar en vroeg de jongen om het ritme mee te doen. Hij vond dat hartstikke leuk en ik leerde gelijk de groep kennen. Daarna stond op de planning om een gedicht te schrijven. Toen we daarmee

Bij toekomstige leraren het verlangen prikkelen om straks ook met collega's stil te staan bij momenten van onderbreking

klaar waren, wilde de jongen graag verdergaan met dichten. Ik gaf hem de ruimte om ergens anders te gaan zitten om rustig verder te dichten. Een jaar later kwam hij me bedanken. Hij vertelde me dat hij nog steeds vaak dicht.

Fase 2: selecteren en onderzoeken van één casus

Vervolgens vraag ik de studenten één casus te selecteren. Na overleg selecteren we de casus van

Cynthia. Daarna zoomen we in op de situatie. Als gespreksleider leef ik voor hoe je goed luistert, vragen stelt en doorvraagt en ik stimuleer de studenten om dat ook te doen. Als iedereen zich de situatie van Cynthia zo levendig kan voorstellen dat hij zich erin kan verplaatsen, zijn er genoeg vragen gesteld.

Fase 3: Het zoeken naar het hittepunt en de verplaatsing

Als de situatie voor alle deelnemers voldoende helder is, vraag ik naar het hittepunt, het cruciale moment waar het in de casus om draait. Dat verwoorden we als volgt: *Op het moment dat ... dacht/voelde/wilde ik... omdat...*

Niet alleen rationele argumenten, maar juist ook 'redenen van het hart' kunnen daarbij ter sprake komen.

Cynthia antwoordde: *Toen de jongen naar mij toe kwam en vertelde dat de ruimte die hij kreeg om te dichten, hem rust had gegeven...*

De andere studenten vraag ik zich te verplaatsen in de situatie. Vervolgens schrijven ze op wat zij in die situatie zouden denken, voelen, willen. Vervolgens lezen ze dat aan elkaar voor.

... voelde ik me blij dat hij zich gehoord voelde, want daar ligt mijn doel als leerkracht.

... dacht ik: Gelukkig kon hij aangeven dat hij extra tijd wilde, want daardoor kon ik een betere beslissing nemen.

... wilde ik me in de jongen verplaatsen, omdat ik denk dat dit is waar het vak om draait.

Fase 4: Evaluatie

Tot slot vraag ik: *Wat neem je mee uit dit gesprek?*

De studenten antwoordden: *Ik had dit nog nooit met anderen besproken. Ik twijfelde over hoe open en vrij ik die middag met de kinderen omging, omdat het onderwijs vaak erg gestuurd wordt. Na dit gesprek denk ik, het is goed.*

Het is iets waar ik regelmatig tegenaan loop. Je wil op individuele behoeftes inspelen, je wil de talenten van

Wat steek je op van pedagogische gesprekken?
pedagogische sensitiviteit
een onderzoekende houding
luister- en vraagtechnieken
pedagogische thema's herkennen
je verplaatsen in andermans situatie
reflecteren en feedback geven
vrije ruimte waarderen
zelfkennis: zicht krijgen op wat je beweegt en oriëntatie in je persoonlijke professionaliseringsproces

kinderen tot uiting laten komen, maar je zit aan zoveel regels vast.

Ik denk dat iedereen, die kan voelen, weet dat dit is waar het onderwijs om draait. Als je het op een andere manier aanpakt, zie je dat je heel veel invloed hebt als leerkracht.

TENSLOTTE

Na afloop vraag ik nog: *Wat ging er qua didactiek en organisatie goed en wat kon beter? Heb je nog tips voor mij als gespreksleider?*

Gemiddeld heb ik een uur de tijd voor zo'n gesprek. Om tot bezinning en verdieping te komen is dat erg kort. Toch hoop ik met deze gesprekken bij toekomstige leraren het verlangen te prikkelen om straks ook met collega's stil te staan bij momenten van onderbreking. Om zich met elkaar steeds weer te bezinnen op de vraag: Wat vraagt dit van ons?

RUDOLF KAMPERS MA STUDEERDE ECONOMIE EN FILOSOFIE. HIJ IS DOCENT FILOSOFEREN MET KINDEREN EN STUDENTBEGELEIDER AAN THOMAS MORE HOGESCHOOL TE ROTTERDAM. VANUIT DE MAATSCHAP LEREN FILOSOFEREN GEEFT HIJ CURSUSSEN SOCRATISCHE GESPREKSVOERING. VAN

2017 TOT 2020 WAS HIJ VERBONDEN AAN HET LECTORAAT PROFESSIONALISEREN MET HART EN ZIEL.

R.KAMPERS@THOMASMOREHS.NL